

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

ΠΙΕΡ ΒΙΝΤΑΛ-ΝΑΚΕ Ο κόσμος του Ομήρου

Μετάφραση: Αναστασία Κεφαλά

Ο Πιερ Βιντάλ-Νακέ εξηγεί το μυστήριο του ενός Ομήρου ή των πολλών Ομήρων, χαρτογραφεί τους τόπους της μάχης, τους σταθμούς ή το ταξίδι, μας δείχνει πώς ο Όμηρος περιγράφει με τον τρόπο του τα πρώτα δείγματα της δημοκρατικής κοινωνίας με τις σχέσεις μεταξύ ελεύθερων πολιτών και δούλων, μεταξύ των πολιτισμένων «Ελλήνων» και των «βαρβάρων», μεταξύ ανθρώπων και θεών, αποκαλύπτει αυτό που λένε τα αρχαιότερα κείμενα για τον πόλεμο, το θάνατο και το επέκεινα, για την εξουσία και τη δαιμονική της δύναμη. Διηγείται ακόμη την ιστορία εκείνων των γενεών για τις οποίες, από τους ανθρώπους της Αναγέννησης ως τον Τζέιμς Τζόις και τον Πρίμο Λέβι, ο κόσμος του Ομήρου ήταν ένας λόγος για να συνεχίσουν να μαθαίνουν, να ζουν και να ελπίζουν. Το βιβλίο αυτό είναι κατά βάση ο καλύτερος τρόπος για να καταλάβουμε από πού ερχόμαστε.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ

**Δ. Οικονόμου, Π. Γετίμης,
Ζ. Δεμαδάς, Γ. Πετράκος,
Γ. Πυργιώτης**

Ο διεθνής ρόλος της Αθήνας

ΥΠΕΧΩΔΕ, ΟΡΣΑ &
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις
Θεσσαλίας,
Βόλος 2001, σ. 172

Με μια ωραία, καλαίσθητη έκδοση σαν αυτή δημοσιοποιούν οι πέντε συγγραφείς τα αποτελέσματα ενός ερευνητικού προγράμματος που τους ανέθεσε ο ΟΡΣΠΠΑ (Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος της Αθήνας-Αττικής) με την ευκαιρία της επικαιροποίησης του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας-Αττικής το 2001. Το βιβλίο διαιρείται σε πέντε κεφάλαια, ένα εισαγωγικό στις ευρωπαϊκές τάσεις και τέσσερα για την Αθήνα, με γενικό στόχο την ανάλυση και προτάσεις για την αναβάθμιση του διεθνούς ρόλου της πόλης. Το δεύτερο κεφάλαιο μας κατατοπίζει για τις διάφορες εκτιμήσεις του ρόλου της πρωτεύουσας, που περιέχονται σε διάφορα Ρυθμιστικά Σχέδια και Προγράμματα Ανάπτυξης, από το ΡΣΑ του 1983 μέχρι και το ευρωπαϊκό ΣΑΚΧ (Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου) του 1998, καθώς και σε υπό εκπόνηση μελέτες για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ένα μικρό τρίτο κεφάλαιο αναλύει πολύ συνοπτικά τις τάσεις ανάπτυξης της Αθήνας. Το τέταρτο και εκτενέστερο κεφάλαιο συζητά τις προοπτικές του διεθνούς ρόλου της Αθήνας, τα σενάρια ανάπτυ-

ξης, και ιδιαίτερα το αποδεκτό «δυναμικό» σενάριο και τις επιπτώσεις του. Και το τελευταίο κεφάλαιο, πολιτικά προσανατολισμένο, καταλήγει σε προτάσεις ενεργειών, έργων και ρυθμίσεων για την προώθηση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας.

Οι συγγραφείς θέτουν τον όλο προβληματισμό τους στη γενικότερη συζήτηση για το ρόλο των διεθνών μητροπόλεων στη μεταφορτική οικονομία των ευέλικτων συστημάτων παραγωγής και στην παρούσα φάση παγκοσμιοποίησης — αμφιταλαντευόμενοι μεταξύ αυτού του όρου και της «διεθνοποίησης». Τέτοιες έννοιες αναλύουν στο πρώτο κεφάλαιο με βάση ένα παλαιότερο κείμενο που είχαν γράψει δύο εξ αυτών το 1999, όπου οι διεθνείς εξελίξεις στα αστικά κέντρα συγκρίνονται με τη θέση της Αθήνας. Ακολουθεί μια ευρύτερη ανάλυση που εκτείνεται από αυτό που ονομάζουν «αστικό κύκλο» — κύκλους ζωής των πόλεων στη διεθνή βιβλιογραφία — μέχρι μια ενδιαφέρουσα αντιδιαστολή διαφόρων παγκοσμιοπόλεων με τις μεσογειακές μητροπόλεις.

Ήδη από την αρχή προτείνεται ορθά η απομάκρυνση από τη λογική της αποβιομηχάνισης της δεκαετίας του '70 και η αναζήτηση του δυναμισμού των ευρωπαϊκών πόλεων, και της Αθήνας, που προέρχεται από την ανάπτυξη «παραγωγικών» υπηρεσιών (ίσως μια τέτοια μετάφραση των υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση της παραγωγής να είναι υπό αίρεση) και από τον ανταγωνισμό των πόλεων. Προτείνεται επίσης η μετάβαση από το μοντέλο της εκμεταλλευτικής σχέσης της μητροπόλης σε σχέση με την περιφέρεια σε ένα μοντέλο όπου η μητρόπολη αποτελεί μοναδικό σημείο που προάγει το διεθνή ρόλο της χώρας βάσει πολιτικών παρεμβάσεων, που την ενισχύουν. Με την εμπειρία της αθηνοκεντρικότητας της Ολυμπιάδας 2004, αυτό το δεύτερο δεν το βρισκό ιδιαίτερα εύκολο να υποστηριχθεί. Οι συγγραφείς παραδέχονται πάντως ορισμένα πολωτικά φαινόμενα στον περιφε-

ρειακό χώρο και προτείνουν στρατηγικές για την αποφυγή τους. Εκτός όμως από μια συνοπτική αναφορά στη μετανάστευση (σ. 99), δεν αναφέρονται διόλου στην κοινωνική πόλωση, που αποτελεί την «άλλη όψη» της κοινωνίας τόσο των παγκοσμιοπόλεων όσο και των λοιπών μεγαλουπόλεων που έχουν εμπλακεί στον αστικό ανταγωνισμό.

Η αισιοδοξία τους στο κοινωνικοπολιτικό επίπεδο, όπου η άνιση ανάπτυξη ελάχιστα προβάλλει από την ανάλυσή τους, βάλλεται καθώς διαπιστώνουν την περιορισμένη διεθνή ακτινοβολία της Αθήνας, τα μειονεκτήματα της πόλης αυτής – με πρώτο τη ρύπανση (ευτυχώς όχι «μόλυνση», όπως την ονομάζουν στους πίνακές τους, π.χ. σ. 45) – καθώς και τις πιέσεις που ασκούνται πάνω της από το διεθνές περιβάλλον. Η πρότασή τους στο πέμπτο κεφάλαιο ξεκινά από συστάσεις για την ένταξη της προώθησης της Αθήνας σε κείμενα στρατηγικού προγραμματισμού, όπως το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 και το Γ΄ ΚΠΣ, και στη συνέχεια εντοπίζεται σε αναγκαίες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις, έργα και χρηματοδοτήσεις. Λιγότερη βαρύτητα δίνεται, από άποψη γεωπολιτική, στον βαλκανικό και το μεσογειακό χώρο και, από άποψη γεωοικονομική, σε μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα αρχική ιδέα των συγγραφέων για μια πολιτική συνεργιών και στρατηγικών για τη λειτουργική ιεράρχηση του αστικού δικτύου και τη χωρική διάχυση της ανάπτυξης, πέραν των συνηθισμένων μέτρων ανάδειξης του ρόλου της Αθήνας μέσω πολεοδομικών παρεμβάσεων, που συνήθως προκρίνονται από τους διάφορους φορείς.

Όπως και να 'ναι, η μελέτη αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αν υπάρχει κάποιο σημείο κριτικής, θα το εντόπιζα στην ελλιπή βιβλιογραφική ενημέρωση για τα ζητήματα που πραγματεύεται η μελέτη, σε μια συγκυρία όπου αυτά έχουν πολύ αναλυθεί διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα. Βρίσκουμε εδώ πολλές αναφο-

ρές σε ελληνικές μελέτες φορέων και ατόμων, σε ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις των ιδίων και λίγων ξένων ερευνητών, αλλά δεν βρίσκουμε πολλές αναφορές στην αναπτυσσόμενη έρευνα για τις διεθνείς διοργανώσεις και το ρόλο τους στην αστική ανάπτυξη [π.χ. Roche, M. (2000), *Mega-events and Modernity: Olympics and Expos in the Growth of Global Culture*, London: Routledge], ούτε στην έρευνα για τον ανταγωνισμό των πόλεων, όπου οι συγγραφείς αγνοούν ακόμα και βιβλία με ειδικά κεφάλαια για την Αθήνα [π.χ. Jensen-Butler, C., Shakhar, A., van den Weesep, J. (επιμ.) (1996), *European Cities in Competition*, Aldershot: Avebury]. Ο διάλογος με μια ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα θα εμπλούτιζε τη μελέτη, θα βοηθούσε στην εμβάθυνση σε ορισμένα ζητήματα που ανακύπτουν και διαφοροποιούν την αστική ανάπτυξη μετά την ψυχροπολεμική περίοδο, αγγίζοντας και τη θέση της Ελλάδας και της Αθήνας στο διεθνή χώρο, και θα δημιουργούσε και άλλες ιδέες για προτάσεις ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου της Αθήνας αλλά και αντιμετώπισης της πόλωσης και του κοινωνικού αποκλεισμού, που πλήττουν την κοινωνική συνοχή με αρνητικά αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα, ακόμη και σε εκείνο της ανταγωνιστικότητας.

Πιστεύω ότι αυτό είναι ένα βιβλίο ιδιαίτερα ενδιαφέρον όχι μόνο για τους πανεπιστημιακούς, οι οποίοι ασχολούμαστε με την ανάπτυξη της Αθήνας, αλλά και για όλους τους φορείς αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε τοπικό, περιφερειακό κι εθνικό επίπεδο. Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα εγχείρημα αποκρυστάλλωσης προτάσεων για την ενίσχυση του ρόλου της Αθήνας στα πλαίσια του αστικού ανταγωνισμού, που ξεφεύγει από τα στενά αλλά κι από τα ευρύτερα όρια της μητροπολιτικής της περιοχής.

ΛΙΛΑ ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ
Τμήμα Γεωγραφίας,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

SURAIYA FAROQHI

ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Από τον Μεσαίωνα ως
τις αρχές του 20ού αιώνα

Μια ολοκληρωμένη
παρουσίαση της
καθημερινής ζωής και
κουλτούρας των
αστικών πληθυσμών
της Οθωμανικής
Αυτοκρατορίας

ΕΞΑΝΤΑΣ